

ישׁוב הסתירה בין המקובל האלקי הרמ"ק לרבינו האריז"ל אם רשב"י הוא חסד ורבי אלעזר גבורה או להיפך

[מתוך הספר החדש "כדאי הוא רבי שמעון" - ס"ח מאמרים על עניני ל"ג בעומר ורשב"י]

להרב משה קורדואירו ז"ל בפתח חברת תלמוד תורה שבצפת, והשבעתיו שיגיד לי האמת בענין אופן לימוד חכמת הקבלה בעולם הנשמות, אם הוא על פי דרכו או דרך מורי ז"ל. ויאמר לי שתי הדרכים אמת, אמנם דרכי היא על דרך הפשט אל המתחילים בחכמה זו, ודרך רבך היא פנימית והעקרית, וגם אני עתה למעלה איני לומד אלא בדרך רבך".

כאן המקום להביא רמז נאה ומכובד על שני קדושים הללו הרמ"ק והאריז"ל, אשר זכו להיות בתורתם מנושאי כליו של התנא האלקי רשב"י בזוהר הקדוש, בדברי המקונן האלקי ירמיה הנביא (איכה ב יג): "כי גדול כים שברך מי ירפא לך". על פי מה שאמר רעיא מהימנא נשמת משה רבינו לרשב"י בשבח הזוהר (פרשת נשא ככד): "ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי".

נמצא כי בזכות הרמ"ק והאריז"ל שהאירו את עיני ישראל בפירושים על הזוהר הקדוש נזכה לגאולה ברחמים. וזהו רמז הכתוב: "כי גדול כים שברך", השבר של הגלות גדול מאד, אולם הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הקדים רפואה למכה: "מי ירפא לך" - מ"י נוטריקון מ'שה י'צחק, הרמ"ק ששמו משה והאריז"ל ששמו יצחק, אשר תורתם מגן לנו בזכות פירושים על הזוהר להוציאנו משבר הגלות. הנה כי כן אקום ואשנה פרק זה, ליישב את שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל בענין רשב"י ורבי אלעזר, ומה' נבקש שיולכנו בדרך אמת.

"מי ירפא לך" - מ"י מ'שה י'צחק
הרמ"ק והאריז"ל ירפא לך מהגלות

מחמת חביבות הדברים ארשום למזכרת, כי לפני שמונה שנים בשנת תשס"ד זכיתי להיות במירון בל"ג בעומר, במקלות רבבות בית ישראל ששפכו את לבם בתפלה לה', ובעמדי בין ציון רשב"י לציון רבי אלעזר בנו, התבוננתי על המחלוקת בין שני המאורות הגדולים הרמ"ק והאריז"ל, אשר האירו את כל העולם בדורות האחרונים בהשגתם הגדולה בתורת הנסתר ובפירושים על הזוהר הקדוש, אם רשב"י הוא בחסד ורבי אלעזר בגבורה או להיפך, התפללתי לה' החונן לאדם דעת שיאיר את עיני במאור תורתו לברר וללבן סוגיא זו, להשוות בין רשב"י ורבי אלעזר ובין הרמ"ק ורבינו האריז"ל.

וכאן המקום להעיר כי הן אמת שהמקובלים יחד כולם ענו ואמרו, כי קבלת האריז"ל גבוהה ועמוקה מקבלת הרמ"ק, אולם ברור כשמש כי שניהם כאחד טובים אלו ואלו דברי אלקים חיים, כמו שכתב המקובל האלקי הרמ"ע מפאנו שדבק תחילה בקבלת הרמ"ק, ואחר כך נתעלה לעסוק כל כולו בקבלת האריז"ל, והאריך לבאר בהקדמתו ל"פלא הרמון" על "פרדס רמונים" להרמ"ק, כי דרכו של הרמ"ק בתורת הנסתר לעומת דרכו של האריז"ל היא כערך הפשט לעומת תורת הסוד. ומצינו לו סימוכין בספר "החזיונות" לרבי חיים וויטאל זצ"ל (ח"ב אות יז) שכתב בלשון קדשו:

"[שנת] של"ג ראש חדש חשוון אחר ג' חדשים שנפטר מורי ז"ל, ראיתי בחלום

לקראת ל"ג בעומר הבא עלינו לטובה, דבר בעתו מה טובה להתבונן במה שמספרים לנו חכמינו ז"ל בגמרא (שבת לג:): על שתי היציאות של רשב"י ורבי אלעזר בנו מן המערה:

"איתבו תריסר שני במערתא. אתא אליהו וקם אפיתחא דמערתא, אמר מאן לודעיה לבר יוחי דמית קיסר ובטיל גזירתיה, נפקו חזו אינשי דקא כרבי וזרעי, [ראו אנשים שחורשים וזורעים], אמר [רשב"י] מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנתנין עיניהן מיד נשרף, יצתה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם, חיזרו למערתכם.

הדור אזול, איתבו תריסר ירחי שתא, אמרי משפט רשעים בגיהנם י"ב חודש, יצתה בת קול ואמרה צאו ממערתכם, נפקו. כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוה מסי רבי שמעון, [כל מקום שהכה רבי אלעזר היה רבי שמעון מרפא], אמר לו בני די לעולם אני ואתה".

והנה מזה שאנו רואים שהכה רבי אלעזר במראה עיניו את העוסקים בעניני העולם הזה, ואילו רשב"י ירפא את כל מה שהכה, משמע כי רבי אלעזר הוא מדת גבורה ורשב"י הוא מדת החסד. אולם בענין זה מצינו סתירה גדולה בין המקובל האלקי רבי משה מקורדבירו זצ"ל - הרמ"ק, ובין רבינו האריז"ל, כי מדברי הרמ"ק מבואר שרשב"י הוא בגבורה ורבי אלעזר בנו הוא בחסד, ואילו מדברי האריז"ל מבואר כי רשב"י הוא בחסד ורבי אלעזר הוא בגבורה.

**"כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר
הוה מסי רבי שמעון"**

פתח דברינו יאיר במה שכתב המקובל האלקי הרמ"ק בספר "גירושין", אשר בו כתב את כל מה שחידש בהיותו נודד בגלות, כדרכם של צדיקים שנוודדים ממקום למקום כדי להשתתף עם הצער של גלות השכינה, והנה מה שכתב בענין זה (דף ה) בלשון קדשו:

"בשנת ה'אלפים ש"ח, ואני בתוך המדרש רשב"י ור' אלעזר ע"ה ועדיין מרחשי שפתי, ושם התפללתי תפלה קצרה מתוך קירות לבי, ואחר כך קם מורי [המקובל האלקי רבי שלמה אלקב"ץ בעל "לכה דודי"] על רגליו ופירש בפרשת זכור, מלבד פירושים אחרים שפירש עליו, וכן מקצת חבירים. וקמתי אני והסתכלתי, ואני פני לדרום קצת, וימיני לציון רבי אלעזר, משמאלי ציון רבי שמעון ע"ה, ופתחתי בפרשת זכור.

ואמרתי כי הנה רבי שמעון הוא בגבורה כמו שכתב בזוהר במקומות רבים, ורבי אלעזר ודאי מצד החסד שכן בשמו א"ל שהוא חסד, ראיתי להכריע ביניהם בדברי תורה שהוא התפארת המכריע, ואף על פי שאיני ראוי שהם יתעטרו בי מפני רוע מעללי, עם כל זה יתעטרו על ידי בדברי תורה, אינם מקבלים טומאה ואינם מטמאים על ידו חס וחלילה".

מבואר מדבריו הקדושים, כי רשב"י הוא בגבורה ורבי אלעזר בנו הוא בחסד, אמנם ב"ספר הגלגולים" לרבינו האריז"ל (פרק סח) מבואר להיפך: **"רבי אלעזר היה מצד עין שמאל מדת הדין, ורבי שמעון להיותו מצד ימין היה מתקנו"**. מבואר מדברי האריז"ל כי רשב"י הוא חסד - עין ימין ורבי אלעזר הוא דין - עין שמאל. ומלשון קדשו משמע שכונתו על המבואר בגמרא הנ"ל: **"כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוה מסי רבי שמעון"**. הרי כי רבי אלעזר העניש בהסתכלות שלו במדת הדין ורשב"י תיקן וריפא בהסתכלות שלו במדת החסד.

וכן מצינו דברים מפורשים בספר "גלגולי נשמות" להרמ"ע מפאנו ז"ע (מערכת ש אות קלא):

**"כי גדול כים שברך, מי ירפא לך" -
מ"י ראשי תיבות מ'שה י'צחק הרמ"ק והאריז"ל, ירפא לך מהגלות**

**הרמ"ק: "רבי שמעון הוא בגבורה...
ורבי אלעזר ודאי מצד החסד שכן בשמו א"ל שהוא חסד"**

**אריז"ל: "רבי אלעזר היה מצד עין שמאל מדת הדין,
ורבי שמעון להיותו מצד ימין היה מתקנו"**

**זוהר הקדוש: על ידי שעקד אברהם שמדתו חסד
את יצחק בנו שמדתו דין נכללו אברהם ויצחק זה בזה**

"כי רבי שמעון בן יוחאי הוא ממדת חסד, כנראה משבת פרק במה מדליקין (דף לג): ביציאתם מן המערה, בכל מקום שהיה רבי אלעזר נותן עיניו היה נשרף, ורבי שמעון היה מסי, וכן אמר [רבי אלעזר] כשבאו עליו יסורין, בואו אחי ורעי, בבבא מציעא פרק השוכר [את] הפועלים (דף פד): כי היה ממדת הדין".

הנה כי כן מוטלת עלינו חובת הביאור ליישב את שיטת הרמ"ק, כי רשב"י הוא גבורה ורבי אלעזר הוא חסד, שהרי בגמרא מבואר להיפך שכל מקום שנתן רבי אלעזר את עיניו לרעה, ריפא רשב"י את המכה בהסתכלותו לטובה. זאת ועוד איככה נוכל להשוות וליישב את שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל, אשר במראית עין הם סותרים זה את זה שיעלו בקנה אחד.

**רשב"י ורבי אלעזר נכנסו למערה
כדי להכליל הדין עם החסד**

ונראה לפשר ולהשוות בין דברי הרמ"ק לדברי האריז"ל בבחינת אלו ואלו דברי אלקים חיים, על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת וירא קיט): ענין עקידת יצחק, כי אברהם מדתו חסד ויצחק מדתו גבורה, ועל ידי שעקד אברהם את יצחק בנו שהיה מעשה של דין וגבורה, נכללו אברהם ויצחק זה בזה בלשון הזוהר: **"והשתא אתכליל מיא באשא"**, כי מימי החסד של אברהם נכלל באש הדין של יצחק, ואש הדין של יצחק נכלל במימי החסד של אברהם.

על פי האמור מוסיף רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" (פרשת וירא) לפרש בזה מקרא שכתוב בפרשת העקידה (בראשית כב ז): **"ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי"**, בכך נתכוון יצחק שמדתו דין לכלול עצמו עם אברהם אביו שמדתו חסד, **"ויאמר הנני בני"**, בכך נתכוון אברהם שמדתו חסד לכלול עצמו עם יצחק בנו שמדתו דין, **"וילכו שניהם יחדיו"** שנכללו שניהם יחדיו זה בזה, אש הדין כלול במימי החסד ומימי החסד כלול באש הדין.

עוד זאת נקדים מה שכתב הגאון הגדול בעל "קצות החושן" בהקדמתו ל"שב שמעתתא" (אות ו ז"ה ומוהר"ם) לפרש המדרש (ילקוט שמעוני פרשת בראשית סימן טז) על הפסוק (בראשית א לא): **"וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, והנה טוב זה יצר טוב, מאד זה יצר הרע"**.

וביאר ה"שב שמעתתא" הכוונה בזה, על פי מה שכתב ב"ידי משה" למהר"ם אלמושינינו על ספר קהלת (פרק כז) יסוד גדול, כי חריפות השכל לחדור בעומקה של תורה וללבן את ההלכה על בוריה, נמצאת דוקא אצל אנשים כאלו שהשכל שלהם אינו ישר לגמרי בלי שום עיוות, אלא אדרבה יש בהם חלק בשכל שהוא מעוות ומשובש, וכאשר הם רוצים לברר את האמת, הם מפעילים ומגבירים את החלק הישר שבשכלם על החלק המעוות, ועל ידי זה מתגלה אצלם החריפות והבירור ביתר שאת וביתר עז.

לפי האמור הביאור בזה, שהרי תכלית כניסתם למערה היתה כדי שיכלל רשב"י שמדתו גבורה בחסד של רבי אלעזר, ועל ידי זה בבוא הזמן שנקבע מן השמים ילמד רשב"י תורת חסד תורת הנסתר לישראל. הנה כי כן מאחר שיצאו מן המערה ושרפו הכל במראה עיניהם, הרי זה מוכיח שעדיין לא נמתק הדין מרשב"י.

וזהו שיצאה בת קול: "להחריב עולמי יצאתם", הלא אין העולם מתקיים במדת הדין של רשב"י, כי לא יוכל ללמד לישראל תורת הנסתר שהלימוד לאחרים הוא בבחינת "תורת חסד", ואין העולם מתקיים בלי תורת הנסתר של רשב"י, כנרמז בתיבת בראשית - א'ור ת'ורת ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי, לכן "חזרו למערתכם" כדי להשלים שם את ההמתקה. וכך עשו שחזרו למערה ונשאר שם עוד שנה אחת, כדי להשלים שהייתם במערה י"ג שנים כנגד י"ג מדות של רחמים.

והנה באותה שנה כאשר השלימו י"ג שנים שהיו במערה, ובפרט אחרי ששמע רשב"י את הדברים החריפים של הבת קול: "להחריב עולמי יצאתם", נשלמה ההתכללות של רשב"י ורבי אלעזר זה בזה, כי רשב"י הושפע מרבי אלעזר ונמתק לחסד, ורבי אלעזר הושפע מרשב"י ונתחזק בגבורה. לכן כאשר יצאו שנית מן המערה: "כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר הוה מסי רבי שמעון", כי רבי אלעזר העניש בהסתכלות שלו במדת הדין שרכש מרשב"י, ורשב"י המתיק את הדין במדת החסד שרכש מרבי אלעזר.

נפלא להבין בזה מדוע כל מקום שהכה רבי אלעזר היה רשב"י מרפא, כי רשב"י הרגיש חובה בנפשו לתקן את הדין שהשפיע על רבי אלעזר שלפני כניסתם למערה היה בבחינת חסד כנרמז בשם א"ל שבשמו. ויש לומר כי זהו שאמר רשב"י לרבי אלעזר, אחרי שריפא את כל מה שהכה: "בני די לעולם אני ואתה", רמז לו בכך על שאין העולם מתקיים במדת הדין, כי אם בשיתוף מדת החסד ומדת הדין.

לפני שנכנס רשב"י למערה היה בבחינת גבורה, לכן מסר נפשו לגנות מלכות רומי שעשו הכל לתאוות לבם

אחרי שיצא רשב"י מן המערה ושמע את הבת קול: "להחריב עולמי יצאתם חזרו למערתכם" נמתק לחסד

שדי חמד: מה שאמר רשב"י שאסור לעסוק בעניני עולם הזה היה לפני שיצא מן המערה ושמע את הבת קול

מה שאמר רשב"י במסכת מנחות שיוצאים לימוד התורה בקריאת שמע של שחרית וערבית היה אחרי שיצא מן המערה

ב"אגרא דכלה" (צירופי בראשית אות נה) כי בראשית הוא ראשי תיבות א'ור ת'ורת ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי. וידוע שאי אפשר ללמד תורה לאחרים כי אם במדת החסד, כמו ששינינו בגמרא (סוכה מט:):

"מאי דכתיב (משלי לא כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד... תורה ללמדה זו היא תורה של חסד, שלא ללמדה זו היא תורה שאינה של חסד."

לכן סיבב הקב"ה מסבב כל הסיבות שיברחו רשב"י ורבי אלעזר בנו להתחבא במערה, ויעסקו שם בתורה י"ג שנים כנגד י"ג מדות של רחמים, כדי שבשנים הללו יכלל רשב"י שמדתו דין במדת החסד של רבי אלעזר, ורבי אלעזר שמדתו דין יכלל במדת הדין של רשב"י, כדברי מהר"ם אלמושנינו שכל דבר נשפע מהיפוכו.

"להחריב עולמי יצאתם" כי אין העולם מתקיים בדין

על פי האמור נשכיל להבין ביתר עמקות הבת קול ששמעו רשב"י ורבי אלעזר, כשיצאו מן המערה בפעם הראשונה אחרי ששהו שם י"ב שנה:

"נפקו חזו אינשי דקא כרבי זורעי, אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף, יצתה בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם, חזרו למערתכם."

אבל אלו שהם ישרים בשכלם מטבעם, עד שאין להם צורך להילחם כנגד חלק המעוות שבשכלם, אינם חריפים ובהירים כל כך מאחר שאין להם דבר המתנגד. והביא משל על זה ממה שאנו רואים בתבערת אש, כי כאשר יוצק עליה מעט מים, תתגבר האש על המים ותתלהב ביתר שאת ממה שבערה מקודם בלי מעט המים, כי כל דבר מתפעל ביתר שאת כאשר הוא צריך להתגבר על המתנגד לו, כן הדבר אם יש לשכל קצת התנגדות מהסכלות, אז יתגבר עליה השכל ויהיה מחודד יותר.

לפני המערה היה רשב"י דין וכשנכנס למערה נמתק לחסד

בדרך זו במסילה נעלה להשוות שיטת הרמ"ק עם שיטת האריז"ל, כי כאשר נתבונן נראה כי טרם שברח רשב"י מאימת המלכות אחז במדת הגבורה, שהרי בניגוד לרבי יהודה ששיבח את מעשיהם של מלכות רומי, קינא רשב"י קנאת ה' צבאות לדבר בגנותם, עד כדי כך שגזרו עליו מיתה והיה צריך לברוח ולהתחבא במערה, ואז היה רבי אלעזר בבחינת חסד, כמו שכתב הרמ"ק שנרמז בשמו אלעז"ר שהוא אותיות א"ל-עזר, ושם א"ל רומז על חסד ככתוב (תהלים נב ג): "חסד אל כל היום". והרי זה מתאים לשיטת הרמ"ק כי רשב"י הוא בחסד ורבי אלעזר הוא בדין.

אולם היות שכבר מבריאת העולם הועיד הקב"ה את נשמת רשב"י ללמד לישראל תורת הנסתר, ונרמז ענין זה בתיבה ראשונה בתורה שבכתב, כמו שכתב

קול ואמרה להם, להחריב עולמי יצאתם חיזרו למערכתכם".

הנה כי כן מבת קול זו למד רשב"י, כי זהו רצונו יתברך שיעסקו ישראל גם בחיי שעה, כי לא כל אחד יכול להיות במדרגת רשב"י ורבי אלעזר בנו, שפרשו מכל עניני העולם הזה כדי לעסוק רק בתורה, ומאז חזר בו רשב"י משיטתו, ואמר: "אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש".

ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא עם מה שביארנו, כי טרם כניסתו של רשב"י למערה היתה מדתו דין, לכן הלך לשיטתו שאסור לעסוק בעניני העולם הזה, אבל אחרי ששמע את הבת קול וחזר למערה כדי להשלים י"ג שנה כנגד י"ג מדות של רחמים, אז נמתק הדין שבו ונהפך לחסד, ומאז פסק הלכה לטובת ישראל: "אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש". נמצא כי שיטת הרמ"ק שרשב"י הוא גבורה הוא לפני ששמע את הבת קול, ושיטת האריז"ל שרשב"י הוא חסד הוא אחרי ששמע את הבת קול. נסיים את המאמר בדברי המשורר האלקי בפיוט: "ואמרתם כה לחי רבן שמעון בר יוחאי".

"תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדינו, אדונינו בר יוחאי

"רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים".

אך במקום אחר מבואר בדברי רשב"י, כי אפילו בקריאת שמע של שחרית וערבית לבד כבר קיים מצות לימוד התורה, משמע אפילו אם הוא עוסק בפרנסתו כל היום, כמו ששינו בגמרא (מנחות צט:):

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים (יהושע א ח) לא ימוש [ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה], ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ, ורבא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ".

ותירץ ה"שדי חמד" כי מה שאמר רשב"י שאסור לעסוק בעניני העולם הזה, כי אם הוא חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה: "תורה מה תהא עליה", זה היה עד יציאתו בפעם הראשונה מהמערה, אשר אז כשראה ישראל עוסקים בעניני העולם הזה: "אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף". אבל הלא מיד אחר כך: "יצתה בת

כיון שבאנו לידי כך: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", להשוות בין שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל, כי שיטת הרמ"ק שרשב"י הוא דין ורבי אלעזר חסד היא טרם כניסתם למערה, אבל שיטת האריז"ל שרשב"י הוא חסד - עין ימין, ורבי אלעזר הוא גבורה - עין שמאל, היא לפי המסקנא אחרי כניסתם למערה, ובפרט אחרי ששמעו את הבת קול: "להחריב עולמי יצאתם חיזרו למערכתכם", אשר מזה השכיל רשב"י להבין שהוא צריך להמתיק את הדין שבו על ידי מדת החסד, לכן כשיצאו מהמערה כל מקום שהכה רבי אלעזר בעין שמאל הרפה רשב"י בעין ימין, ובכך שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל עולות בקנה אחד כפתור ופרח.

סימוכין מהשדי חמד כי רשב"י שינה שיטתו אחרי ששמע את הבת קול

ונראה להביא סימוכין לרעיון נכבד זה, לחלק בין לפני כניסתם למערה, שאז היה רשב"י דין ורבי אלעזר גבורה, ובין אחרי כניסתם למערה שאז נמתק רשב"י ונעשה חסד, מדברי מארי דכולא שמעתתא הגאון הגדול בעל "שדי חמד" (מערכת ו כלל טו), שנשאל על הסתירה הגדולה שמצינו בדברי רשב"י, כי במקום אחד מבואר בדבריו שאסור לעסוק כלל בעניני עולם הזה כי אם בעסק התורה, כמבואר בגמרא (ברכות לה:):

לב חכם ישכיל פיהו

אור חדש האיר: אוצר מלא מדע וחכמה על עניני ל"ג בעומר ותורת רשב"י פרי-רוחו והגותו של הגאון החסיד רבי פנחס פרידמאן שליט"א ראש הכוללים דחסידי בעלזא ובעמח"ס "פרי הדר" ושא"ס

להשיג בכל חנויות הספרים המובחרות

<p>הפצה בארץ ישראל להעמק'ס ספרים ביטפעה"ד 44-191-430-0133</p>	<p>הפצה באר"י "שירי" 718-871-8852</p>	<p>לכספים נחלות ובצורות סופים 052-76-80208</p>	<p>הפצה באר"י "אור הספר" 02-537-7790</p>
---	---	--	--

להתלהב ולשמזח בל"ג בעומר!